

שבת דף ל

משנה. המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני נכרים ומפני ליסטים, מפני רוח רעה, מפני החולה שישן - פטור. כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה - חייב. רבי יוסי פוטר בכולן, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם.

דיוק מהמשנה: מדקתני סיפא **חייב** - שמע מינה רבי יהודה היא. באיזה מקרה מדובר? רישא במאי עסיקנא?

אי בחולה שיש בו סכנה - מותר מיבעי ליה! ואי בחולה שאין בו סכנה - חייב חטאת מיבעי ליה!

תשובה: לעולם בחולה שיש בו סכנה, ובדין הוא דליתני מותר, ואידי דבעי למתני סיפא חייב - תנא נמי רישא פטור.

והדתני רבי אושעיא **אם בשביל החולה שישן - לא יכבה, ואם כבה - פטור אבל אסור** - ההיא בחולה שאין בו סכנה, ורבי שמעון היא.

שאלה: שאול שאילה זו לעילא מרבי תנחום דמן נוי: מהו לכבות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא? לפני התשובה התחיל עם דרשה: פתח ואמר: אנת שלמה, אן חכמתך אן סוכלתנותך! לא דיך שדבריד סותרין דברי דוד אביך, אלא שדבריד סותרין זה את זה!

הסתירה: דוד אביך אמר (תהלים קטו) **אֲנִי הָיִיתִי כְּאֶבֶן יָסֵד וְכִי הָיִיתִי יָסֵד** ואת אמרת (קהלת ד) **וְשִׁכַח אֶת אֶת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ**, וחזרת ואמרת (קהלת ט) **כִּי יִכְלֹךְ ה' הוּא טוֹב מִן הָאִיִּה הַמֵּת**!

פתרון לסתירה: לא קשיא, **הא דקאמר דוד אֲנִי הָיִיתִי יָסֵד הַמֵּת** י' הכי קאמר: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות, שכיון שמת - בטל מן התורה ומן המצות, ואין להקדוש ברוך הוא שבח בו...

ודקאמר שלמה וְשִׁכַח אֶת אֶת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ -

1. שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה, וכשאמר (שמות לב) **זָכוּר אֲכִפְרֶה לְיִצְחָק וְלִיִּשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ** - מיד נענה,

ולא יפה אמר שלמה **וְשִׁכַח אֶת אֶת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ**?

2. דבר אחר: מנהגו של עולם, שר בשר ודם גוזר גזרה ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה, ואם תמצוי לומר מקיימין אותה - בחייו מקיימין אותה, במותו - אין מקיימין אותה. ואילו משה רבינו, גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות, וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים. ולא יפה אמר שלמה **וְשִׁכַח אֶת אֶת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ**?

3. דבר אחר: ושבח אני וגוי - כדבר יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (תהלים פו) **עֲשֵׂה עֲמִי אוֹת לְטוֹבָה וִירְאוּ שְׂנְאֵי וִיכַלּוּ** -

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מחול לי על אותו עון! אמר לו: מחול לך. אמר לו: עשה עמי אות בחיי!

אמר לו: בחיך איני מודיע, בחיי שלמה בנך אני מודיע.

כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים זה בזה. אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה.

פתח ואמר: (תהלים כד) **שֵׁא שְׁעֵרִים וְאֲשִׁיכּוּ וְהִנֵּשׂאוּ פִתְחֵי עֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד**,

רהטו בתריה למיבלעיה, אמרו: (תהלים כד) **מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד**?

אמר להו: **ה' עֶזְרָא וְזָכוּר**.

חזר ואמר: **שֵׁא שְׁעֵרִים וְאֲשִׁיכּוּ וְהִנֵּשׂאוּ פִתְחֵי עֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד**. מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ה' **זָכוּר הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד** וְלֹא נִעְנָה.

כיון שאמר (דברי הימים ב' ו) **ה' אֱלֹהֵינוּ אֵל תֵּשֶׁב פְּנֵי מִשְׁחַת זָכָר וְחִסְדֵּי בֹהַב עֲבָדֶיךָ** - מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון. ולא יפה אמר שלמה **וְשִׁכַח אֶת אֶת הַמִּשְׁכָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ**?

והיינו דכתיב (מלכים א' ח) **כִּי־אֵשׁ הֵשִׁיב אֵלָיו אֶת הָעַם וְיָכִירוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹאוּ לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְיָכִירוּ לֵב עַל כֹּחַ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לָבוֹב עֲבָדֵי וְלִיִּשְׂרָאֵל עַמּוֹ**:

וַיָּכִירוּ לֵב עַל כֹּחַ הַטּוֹבָה - שמצאו נשותיהן בטהרה.

שְׂמֵחִים - שנהנו מזיו השכינה.

וְיָכִירוּ לֵב - שנתעברו נשותיהן של כל אחד ואחד וילדה זכר.

מאתר של הדרן

הרבנית מישל כהן פרבר

www.hadran.org.il

על כל הטובה אשר עשה ה' צדוק עבדו - שמחל לו על אותו עון, וישראל עמו - דאחיל להו עון דיום הכפורים.

התייחסות לפסוק השלישי שהביאו: ודקאמר שלמה כי צדק ה' הוא טוב מן האריות הנות - כדבר יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (תהלים לט) הוֹדִיעַנִי ה' קִצְי וּמִנֵּת יְמֵי מוֹ

ה'א אפעה מה חפץ אני,

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הוֹדִיעַנִי ה' קִצְי!
אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם.

דוד: וּמִנֵּת יְמֵי מוֹ ה'א?

הקב"ה: גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם.

דוד: ואפעה מה חפץ אני

אמר לו: בשבת תמות.

דוד: אמות באחד בשבת!

אמר לו: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

דוד: אמות בערב שבת!

אמר לו: (תהלים פד) כי טוב יום כחצריך מאלי. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא, ההוא יומא דבעי למינח נפשיה קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה, דלא הוה פסק פומיה מגירסא. אמר: מאי אעביד ליה? הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני, נפק למיחזי. הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה, אישתיק ונח נפשיה.

שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה? שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים, ואביך - הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר

שלמה (קהלת ט) כי צדק ה' הוא טוב מן האריות הנות?

תשובה לשאלת התלמיד: ולענין שאילה דשאלנא קדמיכון: נר קרויה נר, ונשמתו של אדם קרויה נר, מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נרו של הקדוש ברוך הוא.

דיון על ספר קהלת והסתירות שבו: אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה, ומפני מה לא גנוזהו - מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה,

תחילתו דברי תורה - דכתיב מו יתרון לאדם ככל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי רבי ינאי:

תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש - יש לו. סופו דברי תורה - דכתיב סוף דבר הכל שומע את

הארץ ויא ואת מצותיו שמו כי זה כל האדם.

מאי כי זה כל האדם?

רבי אלעזר	רבי אבא בר כהנא	שמעון בן עזאי
כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה	שקול זה כנגד כל העולם כולו	לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה

ומאי דבריו סותרין זה את זה?

טוב כעס משחוק	לשחוק אמרת מהולל
טוב כעס שכועס הקדוש ברוך הוא על הצדיקים בעולם הזה, משחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא על הרשעים בעולם הזה	זה שחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא.

ושכחתי אני את השמחה	ולשמחה מה זה עשה
שמחה של מצוה	שמחה שאינה של מצוה

ואף ספר משלי בקשו לגנוז, שהיו דבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנוזהו - אמרי: ספר קהלת לאו עיינינן ואשכחינן טעמא? הכא נמי ליעיין. סתירה במשלי:

אף תען כספי כאולתו	ענה כספי כאולתו
הא - במילי דעלמא	הא - בדברי תורה

מאתר של הדרן הרבנית מישל כהן פרבר

www.hadran.org.il

